

ФРАНСИС БРЕТ ХАРТ ДЕДИТЕ НА ПИТЪР АТЪРЛИ

Превод от английски: Сидер Флорин, 1983

chitanka.info

Трябва да се признае, че културното развитие на селището Криво-ляво не се отбелязваше с никакви решителни подобрения в нравствените условия на живота. С откриването на прочутата златоносна жила „Еврика“ настъпи обичайното нахлуване на комарджии и съдържатели на пивници, но това се прие като нещо напълно естествено. Обаче за много неприятно се смяташе, че след като бе построена черква и издигнато ново училище, изведнъж стана нужда да си заключват вратите, вместо да ги оставят безсрамно отворени, с което да будят критика и съблазън у минувачите, или това че не можеше вече да оставят движимо имущество нощем навън с предишното лековерно упование във всеобщото братство на хората. Обичаят да се взима това-онова назаем се пресече от притока на повече парични средства в селището и въвеждането на лихви — победните или крадяха това, от което имаха нужда, или също така безочливо го купуваха. По единствената проточила се надалеч улица можеше да се видят по-хубави дрехи, но на тези, които ги носеха, обикновено липсваше суровата добродетелност на първите заселници, а мяркащите се по-нежни лица бяха в повечето случаи начервени. В подобни мутации минаха една-две години, в течение на които, може да се каже, младежката недодяланост на Криво-ляво се бори със зрялата поквара на цивилизацията, а след това изчезна и самото му име. По нареждане на властите разрастващото се градче бе наречено „Атърли“ по името на Питър Атърли, собственика на мината „Еврика“, който придаде блясък на града със своите „Чешми“ и „Питейна зала“, както сега се наричаше новият хотел и украсеният му с богата позлата бар. Обаче чак до последния момент новото име „Атърли“ беше висяло на косъм. Романтичната дъщеря на пастора беше казала, че господин Атърли ще трябва да се нарича „Атърли от Атърли“ — една аристократическа титла, която толкова силно подсказваше за някакво нововъведение в демократичните принципи, щото опозицията се примири едва след дискретното внушение, че всеки е свободен все пак да го нарича „Атърли от бившия Криво-ляво“.

Може би тази случка събуди у него съзнанието за цената на името му и известна загриженост за неговия произход. В общи черти бащата на Атърли бил само земеделец емигрант от Мисури, а майката отначало, след пристигането, прала дрехите на златотърсачите в стана. Когато прекосявало страната, семейство Атърли пострадало от суша и

глад, а отгоре на това било взето в плен от индианци, които ги държали десет месеца. В същност господин Атърли старши не могъл да се съвземе от последиците на пленничеството си и умрял скоро след като госпожа Атърли родила близнаци — Питър и Джини Атърли. Това бяха оскъдните сведения, с които Питър можеше да прослави името си чрез непосредствените си родоначалници, но „Атърли от Атърли“ все пак звучеше приятно и както бе казала младата дама, имаше привкус на старите дни на феодализъм и на почести. Без съмнение, дори в простия им семеен летопис — на свободния лист на библията — се споменаваха, че праждото на Петър Атърли бил англичанин, довел във Вирджинските владения на негово величество единствения си син, малко момче. Не беше отбелязано обаче към коя класа изгнаници е принадлежал: дали е бил изселен поради религиозно или съдебно преследване, или е бил само един от изпратените по договор „чираци“, от които до голяма степен се състояла американската имиграция от онези дни. Както и да е, „Атърли“ без съмнение беше английско име, което дори подсказваше почтено земевладелско потекло, и Питър Атърли се гордееше с него. Той гледаше малко накриво съгражданите си ирландци и германци и говореше доста много за „раса“. Смуцаваха го обаче две неща: по външност положително не приличаше на никой от типове съвременни англичани, които се срещаха било в дилижансите на Сан Франциско, било като истински туристи в златотърсаческите области, и говореше с несъмнен югозападен акцент. Беше висок и мургав, с дълбоко хлътнали очи на изключително неподвижното лице, снагата му беше изправена, но гъвкава и жилеста дори за неговите тридесет и няколко години и лесно можеше да мине за американец наред с всички други, ако не беше едничкото изключение — орловият му нос, който му придаваше благороден вид. Имаше у него нещо, което напомняше на Ейбрахам Линколн (а дори и на Дон Кихот с високата му меланхолична фигура и дълги ръце и крака), но съвсем нищо, с което да прилича на англичанин.

Скоро след прекръстването на градчето с името Атърли се случи нещо, което първо го потресе, а сетне още повече затвърди мономанията^[1] му. Овдовялата му майка последните две години бе настанена в частен приют за алкохолици, поради известни навици, придобити, когато е била пречка на стана през първата година на вдовството си. Това е било винаги предмет на нескривано съчувствие в

Криво-ляво, но в Атърли за него се говореше със спотаено порицание, макар и да беше известно, че богатият Питър Атърли е много щедър спрямо майка си и че и той, и сестра му „Джини“ или Джени Атърли често я посещават. Един ден го повикаха телеграфически и когато пристигна в приюта, завари я да буйствува в делириум. Благодарение на щедростта на сина си, тя подкупила една от болногледачките и се отдала скришом на пианство. В по-спокойни мигове от делириума тя го повика по име, заговори буйно и тайнствено за „високопоставените му роднини“, направи намек, че той и сестра му били „от благородно потекло“, и прибягвайки до доста силни епитети, усвоени във фамилиарната обстановка на стана, когато е била известна като „старата госпожа Атърли“ или „леля Сали“, заяви, че те не са „бедняци от Индиана“, „селяндури златотърсачи“, нито „мръсни северни янки“ и че тя още ще доживее да ги види „да си върнат пак своите земи и земите на прадедите си“. Успокоена най-после с опиати, тя заговори по-свързано, но едва ли по-малко обезпокоително. Като позна отново сина си и разбра, че силите ѝ свършват, тя му благодари саркастично, че е дошъл „да я изпрати“, поздрави го, че скоро ще може да си спести лъжите и разноските да я държи тука заради гордостта си под прозрачното извинение, че се мъчи да я „излекува“. Тя знаела, че Сали Атърли от Криво-ляво не се смята за подходяща компания за „Атърли от Атърли“ от изисканите му нови приятели! Каза му това и още много други неща с глас, в който се смесваше съзливлива сантименталност с горчиво негодувание, и със злокобен блясък в кървясалите изцъклени очи. Питър се гърчеше вътрешно от полуистините в укорите ѝ, но любопитството и вълнението, събудени от откровенията в безумството ѝ, надделяваха над угризенията на съвестта. Той каза бързо:

— Ти говореше за татко!... За семейството му... за неговите земи и владения. Кажи ми го пак!

— Накъде биеш? — дрезгаво възкликна тя с подозрение и обърна към него малките си очички, в които мъглата на смъртта вече забулваше другата мъгла на пианското затъпяване.

— Разправи ми за татко... за моя баща и семейството му! За неговия праядо!... За тия Атърли, моите роднини, какво казваше ти? Как ще узная за тях?

— Това ли само искаш да знаеш, а? ... Заради това ли си дошъл при старата перачка, а?... — избухна тя с отчаянието на погнусата. —

Е, можеш да се откажеш! Аз отде ще зная за тях?

— Но, майко... стария семеен летопис нали го знаеш? Семейната библия... това, дето едно време ни разправяше... на мен и на Джини?

В гърлото ѝ загъркори нещо като смях. С енергията на злорадството тя запелтечи:

— Не е имало никакви летописи... не е имало семейна библия! Всичко това е лъжа... чуваш ли ме? Твоят Агърли, с когото толкова се гордееш, е бил само един британски безделник, натирен от семейството си от Англия и изпратен да се мотае из Америка. Той ме подмами мен... Сали Магрегор... от по-добро семейство от неговото, в Канзас, и ме отмъкна, но то си беше направо женитба... и аз мога да го докажа. За нея писаха във вестниците в Сейнт Луис и аз го имам на сигурно място в моя сандък! Чуваш ли ме! Аз викам! Ама той не беше стар заселник в Мисури ... нито беше от семейството на някой заселник! Беше нов човек от Англия ... наскоро дошъл ... и говореше гърлено. И ме излъга мене, дъщеря на старо семейство, заселило се на десния бряг на Мисури още преди Даниъл Бун^[2] да дойде в Кентъки... излъга ме със своето умилкване. После се отпусна, съвсем пропадна, като стигнахме в Калифорния, и ме заряза мен, Сали Магрегор, чийто баща имаше свои негри, да стана перачка на Криво-ляво! Това е той, твоят Агърли... вземи си го! Аз не го ща ... аз съм скъсала с него! Скъсала съм с него дълго преди... преди ... — тя се закашля и се пресече — ... преди... — тя пак се задави, думите сякаш бяха заседнали в гърлото ѝ. Погълнат изцяло само от това, което тя казваше, почти без да обръща внимание на страданията ѝ, Питър беше се навел нетърпеливо над нея, когато докторът грубо го дръпна настрана и вдигна майка му в седнало положение. Но тя вече не проговори. Дадените ѝ незабавно най-силни възстановителни средства я възвърнаха само до състояние на едва дишащо безсъзнание.

— Умира ли? Не можете ли да я свестите? — запита разтревоженият Питър. — Поне за един миг, докторе!

— Аз мисля — отвърна поканеният доктор, стар шотландски военен лекар, като изгледа богатия господин Агърли със студено професионално презрение, — че майка ви няма вече да ми пере, както едно време, нито ще си жертвува пак живота, за да отгледа рожбите си. И нямам никакво намерение да я свестявам за нови болки заради някакви си там приказки!

Нито пък тя изобщо дойде в съзнание и издъхна без да довърши изречението си. И прислужниците едва бяха успели да ѝ скръстят ръцете, когато Питър вече преравяше сандъка в нейната стая заради документа, който бе споменала. Намери го в стара кутия за ръкоделие — една захабена, пожълтяла изрезка от вестник, която лежеше сред остатъци от памучни конци, копчета и парче восък, които и сега си спомняше да е виждал в майчиния си skut, когато бе добавила зашиването на копчета към прането на ризите на златотърсачите. И мургавите му хлътнаха бузи пламнаха от чувство на задоволство, когато прочете изрезката.

„С прискърбие се научаваме за смъртта на господин Филип Агърли от Криво-ляво в Калифорния. Господин Агърли, както ще си спомнят някои от читателите ни, беше героят на романтичното отвличане на госпожица Сали Магрегор, дъщерята на полковник «Боб» Магрегор, което вдигна толкова шум в заможните кръгове преди тридесетина години. Според неясни слухове младата девойка заминала «на Запад» — непознат тогава край, — ала, изглежда, след сурови несгоди и изпитания с диваците на границата те емигрирали първо в Орегон, а после, след избухването на златната треска, в Калифорния. Но мнозина ще бъдат изненадани да узнаят станалото едва сега известно обстоятелство, че господин Агърли е бил вторият син на сър Ашли Агърли, английски баронет, и ако брат му умре, е могъл да наследи имота и титлата.“

Господин Агърли остана няколко мига загледан втренчено в изрезката, докато баналното съобщение се запечата в ума му, както никога никое изречение на мъдрец или поет, след това я сгъна и я прибра в джоба си. В екзалтацията си той почувствува, че дори майката, която никога не беше обичал, се издигна в очите му като съпруга на неговия баща, макар че също така изпита и нова неприязън към нея заради презрителните ѝ намеци за неговия баща и явно безнадеждната ѝ неспособност да проумее положението му. Майката му — боеше се той — беше действително проста! Но гой беше син на баща си! Въпреки това ѝ направи погребение в Агърли, което остана за дълго паметно с пищния си разкош и натруфеност. Тридесет фойтона, докарани срещу големи разноски от Сакраменто, бяха щедро предложени на Приятелите му, за да участвуват в това поразително шествие. Останките на бившата перачка от Криво-ляво бяха сложени в

чудесен ковчег от желязо и сребро, донесен от Сан Франциско. Но по-забележително нововъведение беше добавянето на кралската корона към другите украшения на ковчегата. Понятията на Питър Атърли за хералдиката бяха много смътни — по това време Сакраменто не му предлагаше никаква възможност да узнае какъв е гербът на семейство Атърли — и слагането на кралската корона като че задоволяваше представата на Питър какво би могло да бъде украшението над герба, докато на простите демократични умове то подсказваше само, че покойната е била англичанка. Щастливо избягвайки по този начин политическата критика, госпожа Атърли бе погребана на малкото гробище недалече от няколко груби дървени кръста, които бележеха гробовете на скитници, чиито имена не бяха известни; скоро след това на него бе издигната мраморна колона. Но когато на другия ден след погребението в околийския вестник след колона и половина описание на събитието бе напечатано и по-официално съобщение за смъртта на „госпожа Сали Атърли, съпруга на покойния Филип Атърли, втори син на сър Ашли Атърли от Англия“, се развихриха критики и коментари. Старите заселници на Криво-ляво смятаха, че са били заблудени и че по някакъв неясен за тях начин нещастницата ги е правела за смях толкова много години! Те не се съмняваха в това, че тя злобно се е радвала, че не знаят за общественото ѝ положение.

— Ами че аз си спомням веднъж, като я закачах един вид, че объркала дрипелите на доктор Симонс с моите и ми изпратила старите парцали на Дик Уискито, тя един вид се завъртя с един такъв писък и се втурна във в храсталака. По онова време си помислих, че е от пиячката или ѝ е кипнало от мене и щях да се изям от яд, че съм го прекалил със старата, ама сега знам, че цялото това време тая дъртачка, тая баронетска снаха само се е смяла до припадане там в храсталака! Не, драги, добре ни е разигравала тя, целия стан, години наред, а пък ние лапахме въдицата като последни идиоти! А сега си лежи там на гробището, изиграла играта... и се киска под мрамора!

Дори и по-скорошни граждани на Атърли изпитваха същата неприязън към нея, но от други подбуди. Те съвсем не се съмняваха, че вечното ѝ пиянство и мръсният език се дължаха на връзките с аристокрацията. И макар поради това добродетелите на собствената им по-висша трезвеност да изпъкнаха още повече, те се чувствуваха оскърбени, че са били подлъгани да участвуват в позлатеното

погребение на една безпътна аристократка. Питър Атърли разбра, че е загубил популярността си в собствения град. Критикуваха го наравно и трезвите, които пиеха от безплатните му „Чешми“, и къркачите, които се напиваха в „Питейната зала“. Той не можеше, да го разбере: чудатите му възжелания са били приемани преди, когато са били само предположения, защо да не се приемат сега, когато са станали потвърдени факти, а той не виждаше никаква промяна у себе си след погребението! Въпреки това продължаваха да го критикуват. След известно време критиката прие по-мека, но по-заразителна форма на подигравка. В собствения му хотел, построен със собствените му пари, и в негово лично присъствие той чу един дързък постоянен посетител на бара да отказва предложеното му питие под предлог, че „пиел само с благородните си роднини“. Местен шегаджия, сред одобрителните възгласи на възхитената тълпа пред прозорчето на пощенската станция, открито обвини началника на станцията, че задържал писмата от единствения му жив брат, „херцог Незнамкой си“.

— Дъртият херцог не е изпуснал нито една поща да ми обади какво става в дома на детството ми — добави шегаджията с плачевен тон, — а пък това проклето правителствено магаре, началникът, не ми дава писмата навреме!

На видни граждани се изпращаха писма с претенциозни позлатени гербове, изрязани от вътрешната опаковка в кутиите за пури. Съседното селище Червеното куче, нестигнало още до духовно възраждане, беше по-невъздържано в постъпките си. Техният вестник „Страж“ в бележките си за смъртта на Том Опнивъжето, пропил се английски матрос, писа:

„Може да не е широко известно, че покойният ни съгражданин, когато служил на бойния кораб на негово величество «Боксър», е сключил таен брак с кралица Кикалу от един от Дружествените острови, но противно на нашите състоятелни съседи никога не се е похвалил с царствената си връзка и с неизменна британска решителност отхвърлял всички покани да раздели трона със съпругата си В същност всеки намек за такова нещо дълбоко го засягаше. Някои от нас си спомнят прекрасния портрет на царствената му съпруга, татуиран на лявата му ръка с кралската корона и кръстосаните знамена на двете нации.“

Само Питър Атърли и сестра му усетиха жилото, вложено случайно или с умисъл в последното изречение. И той, и сестра му имаха някакъв йероглиф, изгорен на ръцете им — може би спомен от живота в равнините като деца в плен на индианците. Но общото настроение бе пределно ясно. Критиката в едно малко градче може да бъде много парлива. Атърли реши при първи случай да замине за неопределено време. Беше богат, състоянието му бе сигурно, нищо не го задържаше там, където притежанията му за потекло се смятаха за недостатък. И едно друго обстоятелство укрепи решението му.

Той чакаше сестра си в новата къща на малко възвишение над градчето. По времето, когато умря майка им, и след това тя бе на частен пансион в манастира „Светото сърце“ в Санта Клара, откъдето я повикаха за погребението, но се върна там на другия ден. Малцина бяха забелязали във файтона на брат й забулената фигура, която можеше да бъде духовно лице, още по-малко си спомняха мургавото, източено момиче със заключени вежди, което се беше мяркало понякога из Криво-ляво. Защото то беше меланхолично като брат си, още по-затворено и по собствена воля дълго след като бе завършило учението си в манастира беше останало да живее в усамотение под майчинския му покрив, без да се подстриже в монашески чин. Общото подозрение, че е „побъркана“ на религиозна тема или смята за унижение да живее в планинско миньорско градче, не допринасяше нищо за популярността на брат й. Обаче откъсната от светски възжеления, сестрата не споделяше семейните притежания на Питър. Той й бе определил достатъчна месечна издръжка, която я правеше независима, и се предполагаше, че участва на равна нога в неговите финансови успехи. Но ето че тя изведнъж обяви намерението си да се завърне в Атърли, за да се посъветва с него по важни въпроси. Питър беше и изненадан, и заинтригован — те не бяха много привързани един към друг — и погълнат от единствения си интерес, той бе убеден, че тя иска да говори за семейството.

Но остана изумен, разочарован и объркан. Защото не можа да познае Джени Атърли, трезвата отшелница от Санта Клара с жалейните дрехи на погребението, в елегантната, но малко прекалено наконтена светска жена, която видя пред себе си. Въпреки едрите черти и биещия на очи орлов нос като неговия, тя изглеждаше дори хубава във възбуждението си. Била напуснала манастира, омръзнало й

да живее там, била се убедила, че духовното призвание не било за нея! С една дума, тя възнамерявала да се радва на живота, както другите жени. Ако той наистина се гордеел със семейството си, трябвало да я извежда, както правят другите братя, и „да я въведе в обществото“. Можел да го направи тук и тя щяла да домакинствува за него. Ако ли не, трябвало да има достатъчно пари, за да води светски живот в Сан Франциско. Но тя искала развлечения и щяла да ги получи! Искала да ходи по балове, театри и забави и имала намерение да ходи! Гласът ѝ зазвуча по-високо и мургавите ѝ бузи пламнаха от някаква новооткрита емоция.

Колкото и да беше изумен, Питър даде съгласието си. По-добре щеше да е да се отдаде на тази смайваща прищявка под неговия покрив, отколкото другаде. Би било много зле сестрата на един Атърли да направи скандал. Той започна да урежда забави, пикници, приеми и „Джини“ Атърли се впусна в тези увеселения с въодушевлението на ученичка. Беше способна не само да танцува с трескава енергия цяла нощ, но сутринта да яхне кон — беше безстрашна ездачка — и да надпрепуска най-опитния конник. Беше добър стрелец, ходеше неуморимо като койот, намираше пътя си в гората с усета на първите заселници. Питър я наблюдаваше със странна смесица на изумление и страх. Положително не го е научила това в училището? Добричките сестри не преподаваха и не упражняваха тези спортове! Веднъж се осмели да я запита за тази промяна в навиците ѝ.

— Винаги съм изпитвала такова влечение — отвърна тя, без да се замисли, — но съм го потискала. Понякога ми се струваше, че не мога да изтърпя повече и трябва да изскоча навън и да направя нещо — каза тя страстно, — но ... — продължи Джини, като криеше погледа си с внезапна дива плахост на сърне — беше ме страх! Беше ме страх, щях да бъда като майка! Струваше ми се, че това е нейната кръв, дето се надига в мен, и аз я потисках, не исках да бъда като нея... и се молех и се борех с това. Ами ти — рече тя и го хвана неочаквано за ръката, — чувствувал ли си някога такова нещо?

Но Питър не беше чувствувал. Меланхолната вяра в бащиния род не му позволяваше дори да помисли кръвта на майката да се смеси с него.

— Но като си вярвала това — попита той мрачно, — защо се промени?

— Защото не можеш да издържа повече. Щях да полудея. Понякога ми се искаше да хвана някоя от тия мекушави монахини, някоя от тия белолики ученички със сини очи й къдрава ленена коса и да ги удуша. Не можеш да устоя да се моля и да се боря повече там и затова дойдох тук, да се отпусна! Предполагам, когато се омъжа (а с моите пари това би трябвало да стане), то може да ме промени! Нали не вярваш — каза тя пак с онази плахост на диво животно, — че това е нещо, останало от татко, от тия Атърли, а?

Но Питър не можеше да помисли за нищо друго освен за добродетели в кръвта на рода Атърли; бил чувал, че европейците от висшата класа обичали стрелбата и лова; странно било тези Наклонности да наследи сестра му, а не той. Той я погледна полюбезно заради това доказателство за чистата раса.

— Ти смяташ да се омъжиш? — попита я той по-благо, но с известно братско съмнение, че някой мъж би могъл да я хареса достатъчно много, дори с нейните пари. — Има ли тука някой, който... би ти подходил? — добави той дипломатично.

— Не... мразя ги всичките! — избухна тя. — Няма нито един, когото да не презирам заради гадните превзети женски маниери.

Въпреки това беше съвсем ясно, че някои от мъжете я харесваха заради изключителната ѝ оригиналност и известни другарски прояви в държането. И при един от излетите с коне Питър забеляза, че хубав, русокос млад адвокат от градеца избра нея за обект на особеното си внимание. Когато кавалкадата се проточи нагоре по планинския склон, младият мъж препускаше до нея и когато разстоянието между отделните ездачи се удължи, те останаха сами. Пътеката навлезе в погъста гора и Питър ги загуби съвсем от погледа си. Но когато след няколко мига сам той загуби пътеката, те отново се появиха доста пред него и той така се изуми, че несъзнателно спря. Защото двата коня вървяха един до друг и ръката на мъжа беше прихванала сестра му през кръста.

Да имаше чувство за хумор, Питър би се усмихнал на слабостта на тази амазонка, която бе негова сестра, но за него важеше само сериозната, практичната страна на положението и, разбира се, неизбежната му връзка с единствената неотстъпно преследваща го мисъл. Младежът имаше добра клиентела и би бил приемлив съпруг за всяка друга. Но беше ли той подходящ да вземе една Атърли? Какво

биха казали за това тези още неизвестни и влиятелни роднини? Същевременно не можеше да не признае, че „Джини“ с ексцентричностите на девственото си закъсняло моминство би могла да се види неприятна на тях, както положително бе цяло изпитание за него тук. Ако можеше да се отърве от нея, щеше да пристъпи към търсенето на роднините си с по-голяма свобода. В края на краищата неравни бракове се срещаха във всички семейства, а тя, като жена, не беше и сродница по пряка линия. Затова, вместо да пришпори коня си, за да ги настигне, той се позабави, докато ги загуби от погледа и когато го настигна друг член на компанията, той преднамерено забави и него. Те вървяха бавно, за да дадат почивка на мустангите си, когато от неговия другар изведнъж се изтръгна тревожен вик и той скочи от коня. Защото на пътеката пред тях лежеше младият адвокат в пълно безсъзнание, а останалият без ездач кон щипеше млади листа от храстите. Явно е бил зашеметен от падане, при все че през лицето му се червенееше белег, който можеше да бъде причинен от блъсване в гъвкава вейка или от удар с камшик (за щастие последната мисъл се мярна само в ума на Питър). Когато го вдигнаха, той бавно дойде на себе си. Първо беше объркан и замаян, но когато заговори, ярка руменина заля лицето му. Не можел да разбере — запелтечи той — какво се е случило. Той яздел до госпожица Атърли и предполага, че конят му се подхлъзнал на окапали борови игли и го хвърлил! Лицето му внезапно се сви от болка и той вдигна ръка до темето си. Дали е ранен там? Не, но може би косата му, дълга и къдрава, се е оплела в клоните като на библейския Авесалом! Той се помъчи да се усмихне и дори ги помоли да му помогнат да се качи на коня, та да може да догони хубавата си дама, която сигурно се чуди къде е останал, но Питър, след като се увери, че младежът няма сериозни поражения, побърза да го убеди да не тръгва и каза, че самият той щял да догони сестра си. Той пришпори коня си и въпреки хлъзгавата пътека успя да я настигне близо до върха. Когато чу копитата на коня му, тя рязко се обърна, препусна бясно срещу него и спря чак при звука на гласа му. Но не ѝ остана време да промени нито позата, нито изражението си и те го озадачиха и разтревожиха. Високата ѝ слаба фигура бе полуприведена, полупритисната към шията на коня, разпуснатата коса се развяваше над раменете, в черните очи светеше странно немирство като на някоя нимфа. Белите ѝ зъби блеснаха, когато го позна, но

смехът ѝ все още звучеше подигравателно и неестествено. Питър призова на помощ възмущението.

— Какво се е случило? — остро запита той.

— Глупакът се опита да ме целуне! — каза тя просто. — И аз... аз ... аз го шибнах ... като майка!

Въпреки това тя му отправи един от тези нерешителни, плахи погледи, които бе забелязвал и преди, и се залови да намотава нещо на пръстите си със свенливо смущение, в пълно несъответствие с доскорошната мъжка самостоятелност.

— Ти си могла да го убиеш — гневно каза Питър.

— Може и да съм могла! Трябваше ли да го убия, Питър? — отговори тя неспокойно, но все със същата подкупваща плаха усмивка. Ако не му беше сестра, би рекъл, че е доста хубавка.

— Така или иначе — каза той буйно, — ти направи тука ужасен скандал.

— Той няма да каже нищо... нали? — запита тя стеснително, като продължаваше да навива това нещо на пръста си.

Питър не отговори; може би младият адвокат беше наистина влюбен в нея и щеше да запази тайната ѝ! Но той беше ядосан и имаше нещо маниакално в движението на пръстите ѝ.

— Какво държиш там? — запита той рязко.

Тя го размаха пред себе си във въздуха със смях.

— Само една къдрица от косата му... — рече тя весело, — но аз не я отрязвах!

— Хвърли я и ела тук! — каза ядно Питър.

Обаче тя само я затъкна в колана на кръста си и поклати глава. Той подкара коня си, но тя се обърна и препусна със смях и той я подгони. Понеже беше по-добра ездачка, лесно му избягваше всеки път, когато я приближеше, и така в края на краищата те стигнаха дома си много преди останалите. Но тя бе на достатъчно разстояние пред брат си, за да успее да слезе от коня и да скрие трофея си, ликуваща като дете, преди той да пристигне.

Беше права да вярва, че злощастният ѝ кавалер ще премълчи за поведението ѝ и промеждието му мина като нещастен случай. Но Питър не можеше да прикрие факта, че голям дял от неговата непопулярност бе споделяна и от сестра му. Матроните в Атърли я смятаха за „разтурена“ и по-ясно от преди си спомняха пагубните

навици на майка ѝ. В това, че с време тя щеше да се „впиянчи“, те не се и съмняваха. Начинът, по който танцуваше, се преценяваше като възмутителен с неудържимата му разюзданост, а изключителната ѝ издръжливост се считаше от по-слабите момичета, на които тя отнемаше партньорите, за „липса на женственост“. Тя, от своя страна, ги гледаше отвисоко и не скриваше презрението си към дребнавото им позиране и превземки. Харесваше ѝ само обществото на мъже и тя дори проявяваше към тях фамилиарност, която беше и безстрашна, и пренебрежителна. Питър разбра, че е безполезно да се бори с опозицията; госпожица Атърли като че не насърчаваше младия адвокат да поднови вниманието си към нея, макар и да личеше, че все още го привлича, нито пък насърчаваше авансите на други мъже. Трябваше да замине... и да я вземе със себе си. Изглеждаше смешно една тридесетгодишна жена да има нужда от придружител в лицето на брат си, който е на същата възраст, но Питър познаваше странно съчетаващите се у нея детинска наивност с качества на амазонка. Беше уредил всичко, за да може да отсъства от Атърли три-четири години и двамата заминаха заедно. Младият русокос адвокат дойде при кантората на дилижанса да ги изпрати. Питър не можа да открие никакво чувство в непринуденото сбогуване на сестра му със злополучния ѝ кандидат. В Ню Йорк обаче уредиха „Джини“ да остане при едно семейство, с което се бяха сприятелили по пътя — ако искаше, тя можеше да дойде в Европа по-късно и да се присъедини към него в Лондон.

Тъй, освободил се от една сродница, Питър Атърли от Атърли пристъпи към дългомечтаното дирене на своите останали и по-далечни роднини.

Питър Атърли беше прекарал в Англия четири месеца, но си даде пълна сметка за този факт едва един летен следобед, когато колата му се търкаляше по добре поддържания път между станцията Нонигсби и имението Ашли Грейндж.

През тези четири месеца беше се съветвал със специалисти, проучвал граждански регистри, ходил в Хералдическата палата, писал писма и завързвал нови приятелства. Богат американец, който проследява родословното си дърво, не беше нещо ново в Лондон — дори и в тези дни, — но имаше нещо оригинално и простовато в неговите похвати и той се държеше толкова сериозно, затворено и не

по американски, че будеше интерес. Това, че навсякъде го посрещаха като чужденец, но озадачено се чудеха на националността му, отначало го засягаше, ала той се помири с това горе-долу по същото време, когато английските му познати, изготвиха своята сдържаност и предпазливост пред по-голямата затвореност на този меланхоличен американец и фактически не той, а те започнаха да му задават въпроси. По този начин неговите издирвания се превърнаха само в любезно споделяне от негова страна и всички започнаха охотно да му предлагат помощта си. Във връзка с това сър Едуърд Атърли се видя сериозно изненадан една сутрин, когато седеше със семейния си адвокат в библиотеката на Ашли Грейндж.

— Хм! — рече сър Едуърд. — И вие твърдите, че той не гони никаква друга цел с тези проучвания?

— Положително никаква — отвърна адвокатът, — Готов е дори да подпише, че се отказва от всякакви претенции, които тези сведения биха могли да породят. Това е доста изключителен случай, но изглежда, че е богат човек и е напълно в състояние да задоволява безобидните си прищевки.

— Напълно ли сте сигурен, че е син на Филип?

— Напълно, като съдя по документите, които ми представи. Разбира се, аз го осведомих, че дори да може да установи законността на брака, не би могъл да очаква нищо като най-близък сродник, понеже вие си имате деца. Той като че ли го знаеше вече и заяви, че го прави само за личното си морално удовлетворение.

— Предполагам, че иска да установи роднинската връзка и така нататък, за да си създаде обществено положение.

— Мисля, че не сте прав — сухо възрази адвокатът. — Предложих му една среща с вас, но той като че ли сметна това за съвсем излишно, щом аз мога да му дам исканите от него сведения.

— Ха! — възкликна в отговор сър Едуърд. — Ще го поканим тука. Лейди Атърли може да се обади на някои познати да дойдат да го видят. Сигурно е... ъ-ъ-ъ... Как изглежда? Предполагам, като всички американци?

— Съвсем не. Има вид на чужденец... мургав и доста прилича на италианец. С нищо не напомня господин Филип — добави той, като хвърли поглед към портрета на дете с лепеноруса коса, което гали хрътка под брястовете напарка в Ашли.

— А, да, да! Може майката да е била от тия южни креолки или мулатки — каза сър Едуард с английската търпимост към странностите на хора, който явно не са англичани, — чувал съм, че тези жени са доста привлекателни.

— Мисля, че е много мило от ваша страна да проявявате любезност към него — каза адвокатът. — Изглежда, че много се интересува от семейството и както е богат... и явно има желание само да повиши престижа на семейството, би трябвало да се запознаете с него. А сега, във връзка с тези ипотечи на стопанството Апълби... ако бихте могли да намерите ...

— Да, да — побърза да го прекъсне сър Едуард — ще го поканим тука и... вижте какво, вие също ще дойдете. Адвокатът се поклони.

— И между другото — продължи сър Едуард, — имаше и момиче... нали? — Той има сестра, доколкото зная.

— Да, но я е оставил в Америка.

— А, да... много добре... да, разбира се! Ще поканим лорд Грейшот и сър Роджър, и старата лейди Евъртън... тя знае всичко за сър Ашли и семейството. И... ъ-ъ-ъ... той млад ли е, или стар?

— Някъде към трийсет бих казал, сър Едуард.

— А, добре! Ще поканим и лейди Елфрида от Тауърс. Да знаеше за тези приготовления, Питър щеше може би да се върне в Нонингсби, след посещението на старата черква в Ашли, в която, както му бяха казали, почиваше прахът на дедите му. Защото през тези четири месеца недвусмислено му бе натрапвано убеждението, че е чужденец и няма нищо общо с живота тук. Можеше да намери известно сходство в държането и обичаите на хората тук с онези, които познаваше в западните щати и на брега на Атлантика, но не и със своите, и май се чувствуваше още по-чужд тука, където бе очаквал да усети тръпката на кръвната връзка. Беше приел поканата на живите Атърли заради отдавна починалите и забравени. Когато огромният четириъгълник от камък и бръшлян се открие в парка, той загледа с копнеж малката квадратна кула, която надзърташе от тисовите дървета по-близо до пътя. Колата спря пред резбования свод, през който толкова много членове на семейството Атърли са навлизали в света, но той не можеше да повярва някой негов близък да е излязъл или, с изключение на самия него, да е влязъл някога в този дом. Намерил се в грамадната

сграда, той се почувствува като затворник, докато стигна през дългите коридори до стаята си; дори и величествените дървета отвъд прозорците му се струваха по-различни от тези, които познаваше.

Няма никакво съмнение, че той произведе сензация в Ашли Грейндж не само с неочакваната си родствена връзка, но и с поразителната си индивидуалност. Цялото семейство Атърли и гостите им бяха очаровани и открито му се възхищаваха. Самата му оригиналност, която не им позволяваше да го сравняват с някой английски или американски образец на съвършенство, създаваше у тях приятно чувство на сигурност при това възхищение. Неговата сдържаност, сериозност, неговата непристойност, с които толкова се различаваше от тях и въпреки това бяха достатъчно близки, за да приличат на тактично ласкателство, бяха в негова полза. Така беше и с наивната му откровеност по отношение на положението му в семейството, прозвучала в няколкото думи, с които поздрави сър Едуърд, както и направените по-после простодушни и непринудени признания относно безрадостната му младост, предишната бедност и сегашната заможност; и към двете беше еднакво равнодушен. Намерил се самичък, чужденец, за първи път сред видни мъже и жени с титли, той не прояви никакво стеснение; заобиколен за първи път с предмети, които, както знаеше, не можеше да купи с богатството си, той остана съвършено безразличен — с безразличие, присъщо на темперамента. Дамите се състезаваха да преборят тази липса на впечатлителност, тази пълна изолираност от всичко, което би могло да го привлече. Те ходеха подир него, надзъртаха в черните му меланхолични очи; не е възможно — мислеха те — той да може да продължи тази несравнима игра вечно. Някой поглед, усмивка, неочаквано чистосърдечно признание, прикрито позоваване на кавалерството му все щеше да го уличи в преструвка. Но меланхоличните очи, които бяха гледали съкровищата на Ашли Грейндж и безкрайната непринуденост на гостите без да заиграе в тях някакво пламъче, се отвориха за първата им емоция — учудване! При което лейди Елфрида, която искрено му се беше възхищавала, малко го намрази, като първа стъпка към едно по-силно чувство.

На другия ден, след като обяви намерението си да посети черквата на Ашли и също така открито намерението си да отиде там самичък, той излезе потайно след обяд и се запъти тихомълком през

парка към квадратната, обрасла с бръшлян кула, която беше видял преди. В цялото това мирно равно горско пространство имаше само едно място — черковния двор, — където, колкото и да е странно, зелената земя се надигаше на вълнички, сякаш за да покаже колко бурен е бил този живот, който спящите под тях бяха напуснали напоследък. Беше приятна промяна в малко преднамереното и прекалено подредено еднообразие на добре гледаната гора, всяка педя от която е била кръстосвана от посетители, пазачи и браконieri, да се натъкнеш на тези порутени и разкривени надгробни камъни, крепени от къпини под най-различен ъгъл или дълбоко потънали в зеленото море на забравата около тях. Всичко това и пътеките, утъпкани от селяните към мястото на общата им среща, му направиха впечатление на нещо по-човечно от всичко, което бе оставил зад гърба си в имението.

Той влезе през обраслия с бръшлян вход и загледа за миг звучащите почти като разпоредби официални енорийски съобщения, сложени на дъбовата врата — първото натрапчиво подсещане за единството на черковната и държавната власт, — и се поколеба. Не беше готов да приеме, че това място за вечен покой на близките му има нещо общо с данъци и налози и че плащаният от него оброк е и известно указание за материалната му почтеност и благонадеждност. Бог и царстващият самодържец на Англия бяха в благопристоен съюз на кралския герб, който стоеше над официалните съобщения. Но Питър леко бутна вратата и влезе в кораба на черквата. В първия момент му се стори, че мракът на дървения свод, който беше оставил зад себе си, се пренасяше в полуосветения проход и дъгата на извития таван; миришеше на пръст, сякаш самата черква, покълнала от наторения прах долу, беше пуснала корени в почвата; квадратчетата светлина от избелелите стъклописи на прозорците падаха като трепкащи листа на камения под. Той се поспря пред студения олтар... и трепна, защото до него видя лежаща фигура на воин, отпуснал глава на шлема си и заобиколен от принадлежностите на своя занаят. В ума му проблясва внезапно детински спомен за безпределните западни равнини и за вдигнати на пръти към изцъкленото небе и над обгорялата от слънце прерия носила на умрели индиански бойци. И там също бяха сложени оръжията на починалия вожд, там също бе лежало „вярното куче“ на индианеца, заместено тук, при

кръстоносеца, от кучешка фигура с кръстосани крака. И сега — което беше най-странно, — той разбра, че този нечакан и нетърсен спомен го развълнува много повече, отколкото покойникът пред него. Тук почиваха те — членовете на рода Атърли през вековете, — положени в броня или свещенически одеяния, изправени в бюстове с перуки или дълги къдрици, над мраморни плочи, изброяващи делата и добродетелите им. Някои от тези записи бяха на латински — непознат език за Питър, — други на чудноват английски, почти също толкова неразбираем, но никой не му беше по-чужд от самите покойници. Знамената им се развяваха над главата му, гласовете им изпълваха смълчаната черква и се натрапваха на равнодушния му поглед и притъпения слух. Не, той не принадлежеше към тях.

Изведнъж долови стъпки, толкова леки, толкова неясни, че можеха да бъдат на някой бродещ дух. Той рязко се обърна и видя лейди Елфрида, доста смела и все пак уплашена, спряла до една от колоните на олтаря. Но в нея нямаше нищо мъртвешко — тя излъчваше и пулсираше с налагаща се осезаема свежест на английска девойка. Шипката в живия плет не беше по-реална от нейните бузи, нито лятното небе по-ясно, ведро и синьо от нейните очи. Изпълнено с жизненост здраве и неограничена свобода на движенията лъхаше от фигурата ѝ, от катарамите на обувките до кестенявата коса, увенчана с моряшка шапка. Увереността и задоволството на добре подреден живот, на сигурно обществено положение и необвързаността със суетни опасения и надежди личаха във всяка извивка на тънките ѝ, нежни и спокойни черти. И въпреки това за първи път в моминството си лейди Елфрида се чувствуваше малко нервна.

Все пак тя беше откровена, с откровеността на тези, които не вярват да бъдат погрешно разбрани. Тя каза, че дошла тук от любопитство, да види как той „ще се разбере“ с дедите си. Наблюдавала го откъм олтара, откакто бил дошъл, и била разочарована. Доколкото се отнасяло до емоциите, тя мислела, че той е най-безразличният и най-отдавна мъртвият от всички тях. Може би не ги харесва? Но трябва да внимава какво ще каже, защото тук били и някои нейни сродници, например този (тя допря с носа на обувката си кръстоносеца, когото Питър току-що беше загледал). А имало и още един в ъгъла. Тъй че и тя имала право да дойде тук, както и той... и могла да му стане чичероне! Този бил от рода Бреси, един от рицарите

на крал Джон, оженил се за една Атърли. (Тя се отпусна в полуседнало положение върху статуята на починалия рицар, оправи не много дългата права пола върху изящните си глезени и погледна Питър в мрачното му лице). Това ги правело някакви роднини, нали? Трябвало утре да дойде в Бентли Тауърс и да види останалите Бреси в параклиса там. Може би там ще намери някой, когото да хареса повече и който да прилича повече на него. Защото тука, в Грейндж, нямало нито един, с когото да има и най-малка прилика.

Той се съгласи с истиността на тези думи с такава сериозна обзоръжаваща учтивост, но и с такава нотка на учудване, че тя може да говори на един непознат с по-голяма свобода от някое американско момиче, че тя веднага скочи от кръстоносеца и го разведе малко повъздържано из черквата. Изведнъж тя спря с леко възклицание.

Бяха стигнали пред паметна плоча на един по-късен Атърли, офицер от Стотния пехотински полк на негово величество, убит при победата на Брадок. Плочата се крепеше на едната страна от плачещата Слава, а на другата от окован североамерикански индианец. Тя се запъна и рече:

— Ето, виждате, има други Атърли, които са били в Америка и преди баща ви... — И млъкна, с чувството, че е направила някаква грешка.

Неудържимо и необяснимо негодувание против самодоволното изопачаване на историята неочаквано обзе Питър. Той съзнаваше, че гневът му е в разрез с обичайното спокойствие, но не може да се съдържи. Мургавите му бузи пламнаха, черните очи заблестяха и малко остана да се разтрепери от възбуда, когато припряно изтъкна на лейди Елфрида, че индианците са били победители в тази злополучна експедиция на британските въоръжени сили и че плененият дивак бе една алегорична измама. Избухването му бе тъй внезапно и убедително, че девойката, която не знаеше нищо за това събитие и още по-малко се интересуваше от него, сподели възмущението му, изгледа го с разтревожен поглед и за миг ръцете им се склучиха с невинно и благородно съчувствие. И тогава — той не знаеше как и защо — го облада още по-неудържимо и ужасно желание. Знаеше, че е лудост и все пак за миг може само да остане тъй и мълком, задъхан, да се бори с него. То беше да грабне това младо и невинно момиче, тази свидетелка на разочарованието му, тази самодоволна и хубава представителка на

всичко, което ценяха тук, и да я отведе... като пленница... като заложница... и той не знаеше защо... на препускащ кон в прахоляка на прерията... далече отвъд моретата! И едва когато видя бузите ѝ да поруменяват и да пребледняват, когато я видя да го гледа с безпомощен, уплашен, но очарован поглед — поглед на пърпореща птичка, замаяна от гърмяща змия, — пое дълбоко дъх и смутен извърна очи.

— И знаеш ли, мила — каза тя с наивна непринуденост на сестра си същата вечер, — макар че е американец и всички разправят, че те съвсем не обичат тия нещастни индианци, той беше толкова великодушен в негодуванието си, че ми заприлича повече на някой герой на Каупър^[3], отколкото на Атърли. Беше толкова глупаво от моя страна да му покажа тоя гроб на майор Атърли, нали го знаеш, дето е воювал с американците (така ли беше, или е било по-късно?), но бях съвсем забравила, че той е американец.

Така, с това вътрешно убеждение и с благородната готовност да изкупи грешката си, тя се въздържа от характерните за нея задявки и скована духом като алегоричната фигура, покорно го последва до черковната врата, където те се разделиха до срещата на утрешния ден. Ала този утрешен ден изобщо не дойде.

Късно подир обед той получи телеграма от Калифорния, с която го викаха да се завърне поради поставянето на кандидатурата му за Конгреса от неговия окръг. Това утвърди решението му, в което за миг се беше разколебал на черковния вход под лъчистия поглед на лейди Елфрида. Той телеграфира, че приема, сбогува се набързо със своя искрено съжаляващ сродник, тръгна след телеграмата си за Лондон и подир няколко дена беше вече в Атлантика.

Как е бил посрещнат в Калифорния, как е намерил сестра си, омъжена за русия адвокат, как е възстановил популярността си и спечелил в изборите, са подробности, които нямат нищо общо с хрониката на издирванията му. И тези издирвания като че ли се прекъснаха завинаги с появяването му във Вашингтон, за да заеме мястото си като народен представител в Конгреса.

Беше вечерта на приема в Белия дом. В източната стая се тълпяха елегантно облечени мъже и жени от столицата, странно простовати законодатели от далечните щати, облечени по отдавна забравена мода, офицери с униформи и дипломати с блестящи ордени. Домакинът на

това великолепно общество, облечен с обикновен фрак, стоеше до вратата, без свита, неограничен от никакви официалности. Той стисна ръка на новия народен представител, поздрави го по име и с усмивка се обърна към следващия гост. В един момент настъпи леко раздвижване при една от противоположните врати, тълпата се разстъпи и пет фигури величествено пристъпиха към центъра на стаята. Това бяха висшите вождове от резервата на апачите, дошли да поднесат почитанията си на „Великия баща“ — президента. Облеклото им беше смесица на живописното с гротескното, на лъжливия блясък с великолепието, на евтината сърма и изкуствения разкош с царствените ловни трофеи, на детинското тщеславие с първобитната гордост. И въпреки това пред тях блестящите ордени и ленти на дипломатите потъмняха и загубиха значението си, униформите на офицерите заприличаха на лакейски ливреи. Боядисаните им застинали лица и украсените с пера глави се извисяваха със сурово величие над по-незначителното множество, загадъчните им очи не даваха отговор на насочените към тях плахи погледи. Те не се смесиха с другите и стояха сами и безстрастни и присъствието им изпълваше стаята с чувството за присъствие на царе. Скромните, не биещи на очи републикански избраници като че ли се бяха превърнали внезапно в царски двор. Дори и преводачът, който стоеше между отделената им величествена група и по-близкия цивилизован свят, се издигна до положението на дворцов шамбелан.

След като техният „Велик баща“ — явно по-незначителна личност — усмихнато ги поздрави, един политически колега се доближи до Питър и го хвана под ръка.

— Сивият орел би искал да поговори с вас. Елате! Прекрасен случай за вас! Може да ви сложат в Комисията за отношенията с индианците и да съберете някои сведения. Помнете, че ние искаме стабилна политика, да няма вече празни приказки за „Великия баща“, да няма вече одеяла и пушки! Вие знаете какво казвахме ние на Запад. „Единственият добър индианец е мъртвият.“ Тъй че вървете и чуйте какво иска да ви каже дъртият.

Питър се остави да го заведат при групата. И в този миг си спомни фигурата на индианеца на гроба в Ашли Грейидж и усети да го обзема леко задоволство от по-високия ръст и величественото държане на Сивия орел.

— Здравей! — каза Сивия орел.

— Здравей! — казаха останалите четирима вождове.

— Здравей! — машинално повтори Питър. По знак на Сивия орел преводачът каза:

— Нека приятелят ти се оттегли... Сивия орел няма какво да му каже на него. Той иска да говори само с теб.

Приятелят на Питър недоволно отстъпи, но му хвърли предупредителен поглед.

— Ъх — рече Сивия орел.

— Ъх — рекоха другите вождове.

Последваха няколко гърлени думи, отправени към преводача, който се обърна с лице към Питър и с монотонното безразличие, възприето от вождовете, заговори:

— Той казва, че познавал баща ти. Той бил велик вожд, с много коне и много жени. Той е умрял.

— Баща ми беше англичанин, Филип Ашли! — отвърна Питър с чувството, че го обзема някаква чудновата нервност.

Преводачът повтори думите му на Сивия орел, който след едно гърлено „Ъх“, отговори на своя език.

— Той казва — продължи преводачът, като леко сви рамене, но пак се върна към предишното си безразличие, — че баща ти е бил велик вожд, а майка ти бледолика, сиреч бяла жена. Тя била взета в плен с един англичанин, но станала жена на вожда, докато е била в плен. Пуснали я чак преди да роди децата си, а една-две години след това ги довела като бебета да видят баща си. Великия вожд, да им сложат белега на племето. Той казва, че ти и сестра ти, и двамата сте белязани на лявата ръка.

Тогава Сивия орел отвори уста и промълви първото си изречение на английски:

— Баща ти, той голям индианец, взел проста бяла жена! Деца не добри... прекалено много бяла майка ... не стига голям индиански баща! Гледай! Той голям мъж... а не може понесе болка! Ъх!

Преводачът се обърна тъкмо навреме, да прихване Питър. Той беше припаднал.

[1] Болезнено влечение към определен предмет, мисъл или идея.
Б. пр. ↑

[2] Едни от първите заселници (1735 — 1820). Б. пр. ↑

[3] Уилиам Каудър (1731–1800), английски поет. Б. пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.